

โครงการส่งเสริมการจัดการความรู้ของเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ภาคใต้

“คุณ เธอ จัน” และการเรียนรู้ของเรา

โรงเรียนกับการบ่มเพาะเด็กและเยาวชน : โรงเรียนพรหมพิทยานุสรณ์

สายฝน แสงหิรัญทองประเสริฐ

ประสิทธิ์ชัย หนูนวล ราชน บัญเต็ม

เขียน

สายฝน แสงหิรัญทองประเสริฐ

ประสิทธิ์ชัย หนูนวล ราชน บัญเต็ม

เรียบเรียง, รูปเล่ม

สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทร

ออกแบบปก

จิระพงศ์ ยิ้มประสาทร

ที่ปรึกษา

คุณทรงพล เจตนาวณิชย์

จัดทำโดย

ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

เลขที่ 386/59-60 ซอย 42 ถนนรัชดาภิเษก

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2513-8823 โทรสาร 0-2513-8824

สนับสนุนโดย

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

เลขที่ 9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2544-2513 โทรสาร 0-2544-3896

www.scbfoundation.com

www.okkid.net

คำนำ

โลกยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าเป็น **ยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้** (Knowledge-Based Society and Economy) ที่ขับเคลื่อนหรือแข่งขันกันด้วย **"ความรู้"** เป็นปัจจัยสำคัญ การแข่งขันหรือพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อมุ่งไปสู่ความอยู่ดีกินดี และมีความสุข **"ความรู้"** ถือเป็น **"ต้นทุนทางปัญญา"** ที่ต้องสร้าง ยกระดับ รวบรวม จัดระบบ จัดเก็บ โดยให้เข้าถึงง่าย และนำไปใช้ได้ง่าย หรือเรียกว่าต้องมี **"การจัดการความรู้"** (Knowledge Management / KM) เพื่อให้การดำเนินงานของบุคคล องค์กร และเครือข่ายบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ทำหน้าที่หนุนเสริมการกลไกการทำงานของชุมชนท้องถิ่น ให้มีขีดความสามารถในการนำแนวคิด หลักการ และเครื่องมือการจัดการความรู้ไปใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

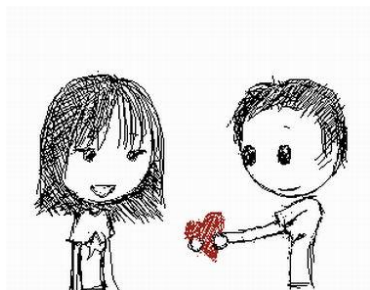
เอกสารเล่มเล็กใน **โครงการส่งเสริมการจัดการความรู้ของเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ภาคใต้** เรื่อง **"คุณ เธอ ฉันท"** และการเรียนรู้ของเรา, **โรงเรียนกับการบ่มเพาะเด็กและเยาวชน : โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์** สรส.จัดทำขึ้นเพื่อ (1) บันทึกร่องรอยการเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน กลไก และหน่วยบ่มเพาะเด็กและเยาวชน (2) นำเสนอบทเรียน องค์ความรู้ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี (3) นำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางความหลากหลายของบริบทและเครือข่ายปฏิบัติการ (4) นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ที่เป็นนวัตกรรมสังคมในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชน ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภายใต้การดำเนินงานของโครงการและพื้นที่เครือข่ายอื่นๆ

สรส. ขอขอบพระคุณแกนนำชุมชน ภาคีพันธมิตร และผู้ที่มีส่วนสนับสนุนและเกี่ยวข้องในการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทุกท่าน

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
สารบัญ	3
กลุ่มเด็กรักดีที่โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์	4
“คุณ เธอ ฉัน” และการเรียนรู้ของเรา	7
โรงเรียนสวยด้วยมือเรากับการขยับสู่โลกกิจกรรม	11
การเรียนรู้บนถนนกิจกรรมของกลุ่ม “คุณ เธอ ฉัน”	15
“คุณ เธอ ฉัน” กับการขบถต่อสภาพที่เป็นอยู่	19
มุมมองต่อการศึกษาในทัศนะ “คุณ เธอ ฉัน”	25
สืบทอด “คุณ เธอ ฉัน” จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง	28
ปิดท้ายจากผู้เขียน... เรื่องเล่าจากพระพรหมฯ	30

กลุ่มเด็กที่ดีที่โรงเรียนพระพรหมพิทยาสุรณ

แนวการจัดการศึกษาจะยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียน คำหนึ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการ คิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ ดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุข บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ที่โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ** เพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้อตามกลุ่มสาระการเรียนรู้รูปคดี **เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถเลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ** ลักษณะกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน อาทิเช่น กิจกรรมชุมนุม ชมรมต่างๆ เป็นต้น

กิจกรรมนักเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมประเภท กิจกรรมส่งเสริม การศาสนาและพัฒนาจิต กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร กิจกรรมอนุรักษ์ ศิลปกรรมและหัตถกรรม อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปะการแสดง เป็นต้น

ที่โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์ มีกลุ่มเด็กจำนวนหนึ่งที่รวมตัวกัน เพื่อเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน รู้จักใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ ตลอดจนเสริมสร้างมิตรภาพระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในโรงเรียนเดียวกัน

เด็กกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า **กลุ่ม “คุณ เธอ ฉันทัน”**

ประโยชน์ของการทำกิจกรรมนอกเวลาเรียนของเด็ก

- ดึงเอาความสนใจ ความกระตือรือร้นของเด็กให้ปรากฏออกมา
- ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- สร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้
- ใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์
- มีการร่วมมือกับผู้อื่น สร้างมิตรภาพระหว่างเยาวชนด้วยกัน และกับสังคม
- พัฒนาความเป็นผู้นำ ส่งเสริม ความสามัคคีในหมู่เด็กเรียน
- ฝึกความมีวินัยในตนเอง เคารพตนเอง เคารพกฎข้อบังคับต่างๆ ในสังคม
- ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความสามารถและความสนใจ
- ให้ค้นพบสิ่งที่มีค่าต่อชีวิตในภายหลัง

โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์

โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2539 ตั้งอยู่เลขที่ 103 หมู่ที่ 7 ถนนตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม จังหวัด นครศรีธรรมราช หมายเลขโทรศัพท์ 075-378490 หมายเลขโทรสาร 075-378490 โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักเรียนทั้งสิ้น 495 คน มีนายโชติ ธานีรัตน์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

“สิ่งที่เราได้จากโรงเรียนนอกจากหนังสือ ก็คือประสบการณ์”

ขอให้นักเรียนที่รักทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิต

“คุณ เธอ ฉันทัน” และการเรียนรู้ของเรา

“เยาวชนในวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ในวันหน้า” เด็ก ๆ จึงเป็นเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่รอการบ่มเพาะในดินดี โดยมีผู้ใหญ่ทั้งหลาย เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ คอยรดน้ำ พรุนดิน บำรุง รักษา ตัด-แต่ง-เติมกิ่งก้านสาขาให้พอดี ดอกผลแห่งการงอกงามเติบโตเป็นเด็กที่มีความสุขภาวะและสติปัญญาดีคงไม่ใช่เรื่องไกลเกินฝัน

เชื่อกันว่า ยิ่งเด็ก ๆ ได้พัฒนาทักษะที่กระตุ้นการรับรู้มากเท่าไร สุนทรียภาพของเด็กก็ยิ่งก่อเกิดและพัฒนาควบคู่กันไปด้วย การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนใช้การประสาทสัมผัสและการรับรู้ทุกด้านของตนเองมาสร้างความรู้ด้วยตัวเอง จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างให้เด็กมีสุนทรียภาพที่ดี และสุนทรียภาพที่ดีคือตัวช่วยสำคัญที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องแท้จริง

ทำไมถึงเป็น “คุณ เธอ จีน”

กลุ่มคุณเธอจีนคือเมล็ดพันธุ์เล็ก ๆ ที่ผลิออกมาจากห้องเรียนในระบบ พวกเขาพร้อมตัวกันทำกิจกรรมเพราะใจที่ใฝ่เรียนรู้ เรียกร้องให้พวกเขาไม่จำกัดตัวเองอยู่ในเฉพาะห้องเรียน จึงก้าวออกมาเติมเต็มรูปแบบการเรียนรู้ให้กับตัวเอง ด้วยการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ให้กับชีวิต พวกเขาพร้อมตัวกันประมาณ ๑๐ คน เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เท่าที่โอกาสจะอำนวย ซึ่งกิจกรรมที่ทำนั้นมีทั้งการคิดสร้างสรรค์ขึ้นเอง และเป็นกิจกรรมที่ร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ

พวกเขาเป็นกลุ่มของคนที่ชอบแสวงหาการเรียนรู้ในรูปแบบที่จะทำให้ชีวิตเติบโตและค้นพบกับสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

แม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก แต่พวกเขาก็ไม่เคยย่อท้อ ทำทุกอย่างด้วยตัวเองแทบทั้งสิ้น พวกเขามีบ้านหลังหนึ่ง ซึ่งเป็นบ้านของเพื่อนในกลุ่ม ใช้เป็นที่รวมของการทำกิจกรรม หลังเวลาเลิกเรียนหรือวันหยุดเรียน พวกเขาจะมารวมตัวกันที่บ้านหลังนี้ เพื่อทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ หรือไม่ก็มานั่งคุยเล่นดนตรีกันตามประสาของเด็กวัยใส หากแต่พลังของพวกเขาไม่เคยถูกใช้สูญเปล่า แต่ในทางตรงกันข้ามถูกแปรไปสู่การทำประโยชน์ในลักษณะต่างเสมอๆ

พวกเขารวมกลุ่มจากการทำโครงการในวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับมอบหมายจากคุณครูประจำวิชาให้ทำกิจกรรมทำ ด้วยความบังเอิญบางอย่าง ทำให้พวกเขารวมตัวกันและร่วมกันคิดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อเป็นโครงการส่งครู สิ่งที่เขาเลือกทำคือสิ่งที่เพื่อนส่วนใหญ่ไม่เลือกทำ นั่นคือเลือกทำ **กิจกรรมกับชุมชน** ความแตกต่างของนักเรียนกลุ่มนี้ก็คือ เรียนรู้ที่จะทำงานกับกลุ่มคนซึ่งเขาไม่เคยสัมผัสมาก่อนเลย แต่เห็นว่าเป็นเรื่องท้าทายและน่าจะทำประโยชน์ให้กับพวกเขาได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมของพวกเขาเลือกทำงานกับชุมชนรอบข้าง ด้วย **กิจกรรมการพัฒนาชุมชน** ตามสภาพของชุมชนในสถานที่ต่างๆ เท่าที่พวกเขาเห็นว่า

สามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม **กิจกรรมของพวกเขาแม้ยังจำกัดอยู่ในเรื่องการพัฒนาเล็ก ๆ แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่ง และที่สำคัญกว่านั้นความคิดและความปรารถนาดีที่มีต่อชุมชนนั้นมันยิ่งใหญ่มาก** เพราะเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมเหล่านี้แล้วพวกเขาก็ดำเนินกิจกรรมต่างๆต่อ โดยไม่ยอมสลายกลุ่มทิ้งๆ ที่เพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ ได้สลายกลุ่มไปหมดแล้ว

หลังจากนั้นเมื่อยังสนุกกับการเรียนรู้ที่พวกเขาเป็นก็ตั้งใจว่าจะรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมไปเรื่อย ๆ เพราะนี่เป็นประตูของการก้าวออกไปเรียนรู้สู่โลกกว้าง

สำหรับการรวมกลุ่มการทำงานต่อในครั้งนี้นักเขาตั้งชื่อกลุ่มว่า **“คุณ เธอ ฉันทัน”**

คุณ หมายถึง ผู้ใหญ่ใจดีที่คอยสนับสนุนพวกเขา

เธอ หมายถึง เพื่อนที่มาร่วมเรียนรู้กับพวกเขา

ฉันทัน คือกลุ่มของพวกเขาเอง

“คุณ เธอ ฉันทัน” จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนงานของพวกเขา “คุณ เธอ ฉันทัน” จึงก่อกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

พวกเขาพร้อมตัวกันเรียนรู้อะไร

พวกเราเรียนรู้จากทุกสิ่ง และเรียนรู้ที่จะกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

กลุ่มของพวกเขามีกันราว ๑๐ คนที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมตามทีโอกาสจะอำนวย พวกเขาไม่มึ้งบประมาณในการเรียนรู้ ทำทุกอย่างเพราะอยากทำ มิใช่เพียงเพื่อเรียนรู้เท่านั้นแต่ต้องการฝึกตนเองด้วย น้องซอลแกนนำของกลุ่มเล่าให้ฟังว่า

“แต่ก่อนผมเป็นคนที่ขี้ขลาด เลิกเรียนแล้วต้องไปเที่ยว เวลาพ่อแม่สั่งว่าอย่ากลับดึกก็กลับเช้าเลย เป็นอย่างนี้บ่อยมาก ทำให้พ่อแม่หนักใจ แต่ตอนนี้เลิกแล้วช่วยพ่อแม่ทำงานอย่างเดียว เพราะเราได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น รู้ว่าเราควรปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างไร”

นี่อาจเป็นสิ่งที่พวกเขาได้รับจากการสั่งสมประสบการณ์ในการเรียนรู้จนสามารถเรียนรู้ต่อการกระทำของตนเองว่าอะไรควรทำ สิ่งเหล่านี้หาไม่ได้จากห้องเรียน การที่พวกเขามารวมตัวเรียนรู้จึงเป็นการรวมตัวเพื่อที่จะตั้งคำถามต่อสิ่งที่เป็นอยู่ และสิ่งที่ทำไม่ได้เกี่ยวกับคะแนนสอบในห้องใดๆ ทั้งสิ้น

อะไรคือสิ่งที่พวกเขาเรียนรู้ คำตอบก็คือ นับตั้งแต่**การเรียนรู้ตนเอง เรียนรู้เพื่อน เรียนรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม และเรียนรู้ที่จะกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง**

โรงเรียนสวยด้วยมือเรากับการขยับสู่โลกกิจกรรม

การศึกษาเรียนรู้มีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การศึกษามีได้มีแค่ในห้องเรียน การศึกษามีได้สิ้นสุดเมื่อบุคคลจบจากโรงเรียน หรือสถานศึกษาเท่านั้น แต่เราสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ทั้งเรียนรู้จากตนเอง และจากทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา

กลุ่ม “คุณ เออ ฉันท” ที่โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์ ชี้ให้เห็นว่าทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเลือกที่จะทำกิจกรรม เลือกที่จะเรียนรู้ตามความต้องการ ความความปรารถนาที่จะเลือกทิศทางในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง การเติบโตในการเรียนรู้ของเด็กที่นี้ จึงไม่ได้จำกัดตัวอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น

โครงการโรงเรียนสวยด้วยมือเรา กับก้าวต่อมาในโรงเรียน

หลังจากทำโครงการเสร็จแล้วพวกเขาาก็เริ่มคิดทำโครงการใหม่ คือโครงการโรงเรียนสวยด้วยมือเรา การทำกิจกรรมนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากครูคนหนึ่งที่พวกเขาประทับใจ ด้วยประโยคที่บ๊ว ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งที่กล่าวอย่างชัดเจนว่า

*“อ.จิริวิทย์ บอกกับพวกเราว่า ออกไปทำโครงการข้างนอกมา
มากแล้ว น่าจะมาทำหน้าบ้านของตัวเอง ซึ่งหมายถึงโรงเรียน
เนื่องจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนของเราค่อนข้างมีปัญหา
มาก ไม่ได้รับการพัฒนามานานแล้ว”*

จากคำพูดของอาจารย์จิริวิทย์ในวันนั้น กลายเป็นแรงบันดาลใจให้พวกเขาได้ร่วมกันคิดกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น ตามที่พวกเขาคิดว่าทำได้ การดำเนินการกิจกรรมเป็นไปในรูปแบบที่น่าสนใจยิ่งเพราะว่าพวกเขามีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ

สถานที่การวางแผนการทำงานคือบ้านของยู้ย สมาชิกคนสำคัญของกลุ่มและกลายเป็นแหล่งรวมตัวของสมาชิกเรื่อยมา ชั้นล่างบ้านของยู้ยถูกเนรมิตเป็นพื้นที่สำหรับการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม คอมพิวเตอร์ โต๊ะและโซฟาคืออุปกรณ์ที่พ่อแม่ของยู้ยสนับสนุนให้พวกเขาได้ใช้อย่างเต็มที่รวมทั้งอาณาบริเวณบ้านที่กว้างขวางสามารถหามุมนั่งได้อย่างเต็มที่

*“พวกเราใช้วิธีในการระดมความเห็นว่าจะพัฒนาโรงเรียน
ในรูปแบบไหนดี ด้วยการระดมความเห็นและแบ่งกันว่าใครมี
หน้าที่รับผิดชอบอะไร เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำ”*

น้องซอลบอกด้วยสีหน้าท่าทางที่เอาจริงเอาจัง ด้วยกระบวนการดังกล่าวทำให้พวกเขาก้าวไปสู่การเป็นนักวางแผนการทำงานอีกครั้งหนึ่ง และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับพวกเขาเกี่ยวกับกระบวนการ ทำงาน

นอกจากนี้แล้วสิ่งที่พวกเขาได้รับก็คือกระบวนการทำงานร่วมกัน รู้จักการแบ่งหน้าที่และการรับฟังความเห็นซึ่งกันและกัน

“วันแรกที่เราเข้าไปพัฒนาโรงเรียนยังไม่มีใครรู้สึกอะไร เพราะโรงเรียนรกมาก ไม่มีใครเห็นว่าเราไปถางหญ้าในบริเวณโรงเรียน ยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลง”

น้องบอลคนเดิมเล่าให้ฟังอย่างอารมณ์ดี

พวกเขาเริ่มกระบวนการกิจกรรม โรงเรียนสวยด้วยมือเรา ด้วยการถางหญ้า ลอกคูและปลูกต้นไม้ แต่ยังไม่มีการสนใจอะไรมากมายในช่วงแรก เพราะสภาพของโรงเรียนหยุดนิ่งมานาน แต่กิจกรรมเล็กๆ ของพวกเขาก็ได้ปลูกบรรยากาศของโรงเรียนขึ้นมาได้บ้าง แม้ว่าจะเป็นความพยายามเล็กๆ ก็ตาม ความพยายามที่พวกเขาทำได้ก็คือ การชักชวนให้รุ่นน้องเข้าร่วมการทำกิจกรรม เป็นการสร้างบรรยากาศการทำกิจกรรมให้กับรุ่นน้องเท่ากับพวกเขาพอจะทำได้

บรรยากาศที่ค่อนข้างคึกคักอยู่ตรงกิจกรรมการขุดลอกสระน้ำ พวกเขาได้ชักชวนให้หลายคนเข้ามาร่วมกิจกรรม วันนั้นแม้ว่าฝนจะตกแต่ทุกคนก็ไม่หวั่นไหว ร่วมกันทำงานจนเสร็จ **กิจกรรมในวันนั้นกลายเป็นการจุดประกายให้หลายคนสนใจเรื่องราวของการทำกิจกรรมขึ้นมา และกลายเป็นกระบวนการทำงานที่ดีของกลุ่ม “คุณ เธอ ฉัน”**

การทำกิจกรรมของนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียน สร้างทักษะความสามารถที่หลากหลาย การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ ตลอดจนเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศไทยต่อไป

เป้าหมายและประโยชน์ของกิจกรรม

1. เพื่อพัฒนาด้านสุขภาพ (Health Development) : ทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหว ซึ่งถือเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่ง

2. เพื่อพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) : ก่อให้เกิดความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกันในหมู่คณะ ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยให้บุคคลได้แสดงออกและละลายพฤติกรรมของกลุ่ม สร้างเสริมคุณค่าทางสังคม ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรมเกมกีฬา และกีฬาเพื่อการแข่งขัน และการอยู่ค่ายพักแรมช่วยฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ ลดความเห็นแก่ตัว เสริมสร้างความสามัคคี และความเข้าใจอันดีในหมู่คณะ

3. เพื่อพัฒนาการเป็นพลเมืองดี (Civic Development) : ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ลดปัญหาการประพฤติผิดศีลธรรม หรือปัญหาอาชญากรรม โดยการรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดความสนิทสนมขณะทำงาน ด้วยกัน ทำให้เพิ่มคุณธรรมแก่บุคคลผู้ร่วมกันทำกิจกรรมนั้นๆ และได้เรียนรู้ในเรื่องของหน้าที่ความรับผิดชอบ คุณค่าทางสังคมเสรีประชาธิปไตย ลดความเห็นแก่ตัว สร้างคุณค่าจริยธรรมความมีน้ำใจ การให้บริการ รู้จักอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมของความเป็น พลเมืองดีของประชาชาติ

4. เพื่อพัฒนาตนเอง (Self Development) : ประโยชน์ต่อตนเอง ทำให้มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ พักผ่อนคลายความตึงเครียด ลดความวิตกกังวล ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือประกอบกรงานต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และยังช่วยพัฒนาอารมณ์ รวมทั้งความสุข สนุกสนาน และความสุขสงบ ลดความเครียด ความวิตกกังวล ทำให้อารมณ์แจ่มใสและช่วยส่งเสริมให้รู้จักการพัฒนาการ ควบคุมอารมณ์ และบุคลิกภาพที่ดีอีกด้วย

การเรียนรู้บนถนนกิจกรรมของกลุ่ม“คุณ เธอ ฉันทัน”

ถนนสายกิจกรรม

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการหล่อเลี้ยงต้นกล้าที่ยังเป็นหน่ออ่อน ให้เติบโตแข็งแรง อย่างมีคุณภาพ สร้างภูมิคุ้มกัน และการรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ให้เขาคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจเองได้ บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม... เด็กดีมีคุณภาพในวันนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องสอบได้เกรด ๔ ทุกวิชา หรือว่าต้องชนะเลิศการประกวด การแข่งขันมันทุกประเภท หรือมุ่งมันต่อการเรียนจนไม่มีเวลาได้พบเจอกับใคร สังคมภายนอกเป็นอย่างไรไม่รู้ ดูแต่หนังสืออ่านแต่ตำรา

กลุ่ม “คุณ เธอ ฉันทัน” ที่โรงเรียนพระพรหมพิทยาสรรพ์ มีอะไรมากกว่านั้น พวกเขาอ่อนน้อมถ่อมตน มองคนให้เป็นคน มีน้ำใจไมตรี มีความเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาชุมชนต่างๆ พวกเขา “ศรัทธาและเชื่อมั่น” ต่อการทำ ความดี และพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในวันหน้า

บนถนนกิจกรรมเราไม่เคยเดียวดาย

การเรียนรู้ของกลุ่ม “คุณ เออ ฉันทน์” ไม่ได้หยุดลงเฉพาะการทำกิจกรรมที่พวกเขาคิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องราวอีกมากมายที่ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ บนถนนแห่งการเรียนรู้สายนี้ มีเรื่องราวอีกมากมายซึ่งพวกเขาไม่เคยพบเจอมาก่อน

การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้พวกเขาได้เครือข่ายมากมาย และกลายเป็นแหล่งการทำกิจกรรมที่สำคัญ ซึ่งพวกเขาอาจไม่เคยคิดมาก่อน นับจากชุมชนไส้ตันธง ซึ่งมีกลุ่มสร้างสุขชุมชน กลุ่มสายธารของโรงเรียนเสาชิงช้า วิทยาลัย วิทยาลัยของชุมชนไส้ตันธง กลุ่มไผ่รวมก่อ ของเยาวชนที่ตำบลท้ายสำเภา

กลุ่มแรกๆ ที่พวกเขาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยก็คือ กลุ่มสร้างสุขบ้านไส้ตันธง เป็นพื้นที่ชุมชนที่พวกเขาประทับใจมาก เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ มากมาย ตั้งแต่กิจกรรมเกษตรชีวภาพ กิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมเด็กและเยาวชน จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนั้นกลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้พวกเขากลับมาดำเนินกิจกรรมต่อไป

หลังจากนั้นก็เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มสายธาร ฝึกทักษะการอ่านและการเขียน ทำให้ในการร่วมกิจกรรมครั้งนั้นพวกเขาสามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้ดีขึ้นแต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ การได้เห็นกระบวนการทำกิจกรรม รวมทั้งได้เครือข่ายเพื่อนร่วมทำกิจกรรม กลายเป็นเชื้อไฟอย่างดีที่จะจุดให้พวกเขาพร้อมกันก่อไฟแห่งฝันให้กลายเป็นแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ต่อไป

กิจกรรมที่ร่วมกันเป็นระยะกับกลุ่มเยาวชนข้างเคียง เช่นกลุ่มสายธาร กลุ่มไผ่รวมก่อ การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้เป็นการเพิ่มพูนทักษะบางอย่างและร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน ซึ่งมีผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เป็นกำลังใจที่สำคัญที่ช่วยให้พวกเขาร่วมกันทำกิจกรรมอย่างสบายใจ

“เราไปเรียนรู้ที่ชุมชนไสตันธงเป็นชุมชนแรกๆ และสร้างความประทับใจให้พวกเรามาก หลังจากนั้นก็เข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย ได้ร่วมฝึกกิจกรรมการเขียนร่วมกับกลุ่มอื่นๆ ด้วย และร่วมกิจกรรมอื่นๆ อีกหลายกิจกรรม” น้องยู้ย ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านสาธยายให้ฟัง

อรเชษฐ์ มาคเมฆ หรือ ซอล หนุ่มไต้ อารมณดี อดีตตัวแสบกลับใจของครูอาจารย์

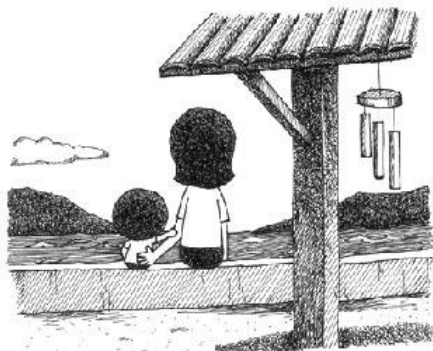
อรเชษฐ์ มาคเมฆ หรือ น้องซอล หนุ่มไต้ อารมณดี วัย 18 ปี เล่าถึง การไปร่วมกิจกรรมการเวิร์กช็อป “จากคุณบันทึก สู่นักเขียน เล่มเล็กทำมือ และลงบล็อก” เมื่อวันที่ 25-28 ต.ค. 2551 ณ โรงแรมโกลเด้นบีช จ.เพชรบุรี ว่า “เป็นกิจกรรมที่ดีครับ ก่อนนั้นผมก็เคยเขียนให้เพื่อนอ่านเหมือนกันนะ เล่าเรื่องที่ได้ไปทำกิจกรรมอะไรกลับมา เพื่อนก็บอกว่าชอบนะ เพราะผมจะเขียนเล่าเรื่องแบบสนุกๆ ใส่เรื่องตลกๆ ที่เจอมาเข้าไปด้วย”

แต่รวมๆ แล้วซอลก็ยังไม่ค่อยได้เริ่มเขียนอะไรมาเท่าไรเขาย้ำว่าถ้าจะเขียน เราก็ควรต้องให้เวลากับการเขียนมากสักหน่อย งานจึงจะดี ครั้งนี้เขียนได้ถึง 3 หน้า ต่อไปก็จะหมั่นเขียนให้มากขึ้น ซอลว่าอย่างนั้นก่อนยิ้มโชว์ฟันขาวแสดงน้ำใสใจจริงตามสไตล์หนุ่มไต้ ซึ่งน้องซอลนี่เคยเป็นอดีตตัวแสบของครูอาจารย์ในโรงเรียนมาก่อน ทว่าตอนนี้มีแผนที่จะรวมตัวกับนักเรียนคนอื่นๆ ขุดลอกคูน้ำเสียหน้าโรงเรียนให้ชวนมองมากขึ้น

หรือนายสุทธิศักดิ์ ญาติพัฒนา หรือ น้องปอน หนุ่มโตที่เรียนอยู่ชั้น ม. 6 โรงเรียนเดียวกันกับชอล ยิ้มอายๆ ก่อนบอกว่า เขาจะนำเรื่องการขุดลอกคู หน้าเสี่ยหน้าโรงเรียนเขียนลงในงานเขียนด้วย เชื่อแน่ว่าพี่ น้อง และเพื่อนๆ ที่มีส่วนร่วมในการทดแทนคุณโรงเรียนครั้งนี้จะรู้สึกตื่นเต้นดีใจ ที่เรื่องราวของพวกเขาเป็นที่รับรู้และสนใจของคนภายนอกและได้ร่วมเล่มเป็นหนังสือเล่มเล็ก “ผมสนใจกิจกรรมด้านการเขียนและการทำหนังสือ เพราะประสบการณ์ในการเขียนของผมยังน้อยมาก รู้สึกว่าตัวเองเป็นคนรักการทำกิจกรรม อยากรหาความรู้ที่อยู่นอกเหนือจากในห้องเรียน การตัดทำงานเขียนของตัวเอง ทำให้ผมได้พัฒนา ฝึกฝนตัวเองให้มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก” น้องปอนบอก

บนย่างก้าว ที่เจ้าเดิน คือชีวิต
เป็นลิขิต ชิดเส้น ชะตาไว้
จงต่อสู้ อยู่บนทุกซ์ สุขกายใจ
ก้าวต่อไป สู้จุดหมาย ชัยชนะ
แม้เจ้าล้ม ลงไป ใครจะช่วย
จงลุกด้วย กำลังใจ ที่กล้าแกร่ง
หยดเย็นชื่น ต้านพายุ ที่พัดแรง
ไปกับแสง สุริยา ที่ทำหาย

“คุณ เธอ ฉันทัน” กับการชบถต่อสภาพที่เป็นอยู่

“วัยหนุ่มสาว” คือวันคืนที่ร่าเริงด้วยพลังกระปรี้กระเปร่า ด้วยจิตใจสดใหม่ของการสร้างสรรค์ คนหนุ่มสาวจึงเป็นชีวิตชีวาของโลกและเป็นความหวังของวันพรุ่งนี้ แต่เวลาพรากเอาวัยหนุ่มสาวไปได้รวดเร็ว ใครที่ปล่อยให้วันผ่านไปโดยไม่ทันหยุดพิจารณา ก็อาจพบว่าตนได้กลายเป็นผู้ใหญ่ในแบบที่ตนเองตั้งใจว่าจะไม่มีวันเป็นไปเสียแล้ว

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของหนุ่มสาวคือ “การเรียน ” เราใช้เวลาหลายปีในโรงเรียน แต่มีใครเคยสงสัยบ้างหรือไม่ว่าเราเรียนไปเพื่ออะไร

หน้าที่อันแท้จริงของการศึกษา คือเพื่อที่เราจะได้พบ ความหมายของชีวิต ได้ด้วยตนเอง “ปัญญา” ที่เกิดขึ้นต้องเป็นความสามารถที่จะคิดได้เองโดยอิสระ กล้าจะหลุดจากกรอบของประเพณี สังคม ความเชื่อ หรือสถาบันใดๆ

“การศึกษา” ต้องทำให้เราแต่ละคนพบว่า เราต้องการจะเป็นอะไร ต้องการทำอะไร ซึ่งการแสวงหานี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อเราปราศจากความกลัว... ความคิดอิสระจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากเรายังกลัวการแบ่งแยกหรือโดดเดี่ยว เสรีภาพ ทางความคิดจะเกิดได้เต็มที่ก็ต่อเมื่อเราได้ทำลายความกลัวลงเสียก่อน

แต่หนุ่มสาว : กฤษณมูรติ (แปลโดย พจนา จันทรสันติ)

“คุณ เธอ ฉันท” เด็กกลุ่มเล็ก ๆ ที่ขบถต่อสภาพที่เป็นอยู่

มณิธา กิจผลิต หรือน้องรูป เด็กผู้หญิงที่อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ เข้มแข็งแต่ไม่ก้าวร้าว

กิจกรรมที่น้องรูปทำในโรงเรียน แรกๆ เลยคือ ร่วมกับน้องทำความ สะอาดโรงเรียน เวลาที่มีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ กลุ่มของเธอจะเข้าร่วม ไม่ขาด

รูปและเพื่อน ๆ เพิ่มความเชี่ยวชาญ ในงานกิจกรรมขึ้น โดยทำโครงการผูกพันหัวใจ โยงใยคุณธรรม เป็นกิจกรรมในวิชาที่เรียน หลังจากนั้นก็ตลอดโครงการโรงเรียนสวยด้วยมือ เรา เพื่อสร้างน้อง ๆ รุ่นต่อไปให้เข้ามาสืบทอด งานกิจกรรมต่อ และเป็นการขยับจากการทำ กิจกรรมในรายวิชาที่เรียนมาเป็นกิจกรรมวง กว้างขึ้น นอกจากนี้ ยังเข้าร่วมกับกลุ่มไม่รวม

กอ ชุมชนไสตันทง ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทำความสะอาดถนน กิจกรรมวันแม่ จากไสตันทงเธอได้ไปเรียนรู้ชีวิตชุมชน วัฒนธรรมชุมชน

โครงการโรงเรียนสวยด้วยมือเรา เน้นการบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน เช่น เก็บขยะหลังเลิกเรียน ลอกคูข้างๆ โรงเรียน งานปรับภูมิทัศน์ของโรงเรียนเพื่อให้มีความสะอาดน่าดูขึ้น โดยจะขอแรงจากเพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองมาร่วมด้วยช่วยกัน

เธอยังบอกอีกว่า **พอทำกิจกรรมแล้วมันสนุก น้อย ๆ ก็ให้ความร่วมมือ เพียงแต่ว่าไม่มีกิจกรรมดี ๆ ให้เขาได้ทำอย่างต่อเนื่อง** แกนนำที่อยู่ในกลุ่มของเธอตอนนี้มีประมาณ 11 คน **ในส่วนของความรู้ที่เธอนำเอามาจัดกิจกรรม หรือแลกเปลี่ยนกับน้อง ๆ เธอบอกว่า ค้นหาจากอินเทอร์เน็ต จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน โดยจะเป็นในเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม ประเพณี ความเป็นอยู่ของคนแต่แรกเสียส่วนใหญ่**

นอกจากนี้เธอยังได้**เรียนรู้ความเป็นผู้นำ** เธอประสบการณ์ในการทำกิจกรรมตั้งแต่ครั้งเมื่ออยู่มัธยมต้นมาปรับใช้กับน้อง ๆ **ส่วนหลักคิดในการทำงานของเธอก็คือ รับผิดชอบเต็มที่ ไม่ตีกรอบบังคับตัวเองจนเกินไป**

แล้วเหตุใด ผู้ใหญ่ทำไมเขาไม่คิดทำกันบ้าง? เธอตอบว่า **โรงเรียนของเธอตอนนี้มีสภาพเหมือนน้ำเต็มแก้ว ไม่รับรู้อะไร ใครจะทำกิจกรรมอะไรก็ช่าง บางทีถึงขั้นไม่ส่งเสริม กลุ่มของเธอถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหาให้กับโรงเรียน อยู่ดี ๆ ไม่ชอบ มีเพียงไม่กี่คนที่เอาตัวกับกลุ่มของเธอ ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างตามที่คิดได้ หลาย ๆ คนยังมองไม่พ้นจากสภาพความเป็นเด็กของพวกเธอ มีคำหยาบว่า เด็กจะทำอะไรได้ ไม่เปิดช่องให้เด็กได้แสดงความสามารถ แสดงพลังสร้างสรรค์**

ในกลุ่มเพื่อน ๆ ของเธอเอง เธอบอกว่า กลุ่มเธอไม่ตามแฟชั่น ไม่โอ้อวดความร่ำรวย มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน มีน้ำใจ

น้องธูปเป็นเด็กเรียนดี เกรดเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ขึ้นไป ธูปมีความสามารถพิเศษ ทำอะไรได้หลายๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานฝีมือ งานศิลปะ งานวิชาการ ในด้านครอบครัว แม้ว่าพ่อแม่จะไม่ได้อยู่ด้วยกัน ธูปอาจจะเคยคิดมากกับจุดตรงนี้ แต่ก็ผ่านพ้นมาได้ **แม่เคยพูดกับธูปว่า ในโลกใบนี้ไม่มีที่ว่างสำหรับคนอ่อนแอ คนอดทน เข้มแข็งเท่านั้นที่จะอยู่บนโลกใบนี้ได้** และแม่ยังบอกอีกว่า **ให้เรียนรู้จากรอบ ๆ ตัว แล้วเอามาสอนตัวเอง**

ในอนาคตหลังจากจบ ม.6 แล้ว ธูปเลือกที่จะตามไปอยู่กับกลุ่มเพื่อนๆ ของเธอ ไปไหนไปกัน ขอให้ได้เรียนต่อในสถาบันเดียวกัน เพื่อเกาะเกี่ยวทำกิจกรรมร่วมกันต่อไป อยู่สถาบันไหนก็ได้ เธอบอกว่า **คนจะเก่งมันอยู่ที่ตัวของเรา ไม่ได้อยู่ที่สถาบัน บางที่สถาบันมีชื่อเสียงก็จริง แต่เด็กที่ไม่มีคุณภาพก็เยอะ อยู่ที่ไหนขอให้เราทำได้ เรียนได้ จบออกมาสั่งงานทำเท่านั้นเธอก็ภูมิใจแล้ว**

ส่วนสถานการณ์เยาวชนที่เป็นอยู่ในสายตาของเธอ เธอก็ไม่ได้อยาก
หนึ่งดูตาย **เพียงแต่รู้ว่าบทบาทของเธอยังเอื้อมไปไม่ถึง เธอคิดว่า ค่านิยม
วัฒนธรรมวัยรุ่นในตอนนี้อยู่ในทางเลื่อม อยากให้เป็นวัฒนธรรมแบบ
เก่า ๆ อยากให้เพื่อน เยาวชนทั่วไปเป็นแบบเก่า ๆ มากกว่า ไม่อยากให้
ตามแฟชั่นมากเกินไป** ในประเด็นนี้ในกลุ่มของเธอก็มีการแลกเปลี่ยน
กันเอง รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกับน้อง ๆ ด้วย โดยใช้วิธีการรวมกลุ่มให้
น้อง ๆ แสดงความคิดเห็น พูดคุยกัน แล้วพี่ ๆ ก็ช่วยเติมเต็ม

มีคำพูดหนึ่งที่เธออยากให้หลาย ๆ คนได้อ่าน ช่วยกันคิดไปด้วยกัน ว่า
สิ่งที่เด็กผู้หญิงคนนี้พูด เราจะเติมเต็มกันอย่างไร

**“ทุกคนมีจิตสำนึก เพียงแต่จิตสำนึกของเขาไม่ถูกกระตุ้น
เท่านั้นเอง ถ้าสมมติว่าเราไปกระตุ้นจิตสำนึกของเขา เขาก็
น่าจะไปในทางที่ดีขึ้น”**

โดยเธอว่า **การกระตุ้นก็ต้องมีวิธีการ เช่น การปลูกฝัง มีกิจกรรม
สร้างคนที่มีจิตอาสา สร้างเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกับข้าง
นอก เรียนรู้ และปรับปรุง**

ในอีกด้านหนึ่งของกลุ่มเด็กเสียงที่อยู่ในโรงเรียนนั้น เธอบอกกับ
เราว่า กลุ่มพวกนี้พูดง่าย เวลาไปตักเตือน ไปพูดดี ๆ ด้วยเขาก็เชื่อฟัง ขอความ
ร่วมมือในการทำกิจกรรมเขาก็ทำเต็มที่ **รูปมองว่าเด็กกลุ่มนี้มีศักยภาพของ
มีความคิดสร้างสรรค์ แต่ว่าต้องมีพื้นที่ให้เขาแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
และเธอยังบอกอีกว่า วัยรุ่นไม่ชอบการถูกบังคับ ยิ่งบังคับยิ่งต่อต้าน ต้อง
ให้เกิดจากความสมัครใจของเขาเอง ส่วนคนโตกว่าก็มีหน้าที่เพียงคอย
ดูแล ตักเตือน ปรึกษาประคองความคิดกันเท่านั้นก็พอ**

หากเรามองถึงการรวมกลุ่มของกลุ่มนี้จะพบว่า เป็นเพียงกลุ่มเล็กๆที่รวมตัวกันเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ดีกว่า พวกเขาไม่ได้ทำอะไรยิ่งใหญ่มากนัก ไม่ได้จัดโครงสร้างของกลุ่มองค์กรใดๆ แต่สิ่งที่พวกเขาทำคือ ความพยายามที่จะแสวงหาความรู้และการเรียนรู้แบบใหม่ๆซึ่งการศึกษาในระบบไม่สามารถมีให้กับพวกเขาได้ ด้วยความไม่พร้อมของสภาพในโรงเรียนทั้งบุคลากร รูปแบบการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม ทำให้พวกเขาต้องแสวงหาการเรียนรู้แบบใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความเจริญทางด้านสติปัญญา

หากมองสิ่งที่เยาวชนกลุ่มนี้สร้างการเรียนรู้ของตัวเองขึ้นมาย่อมสะท้อนถึงการจัดการระบบการศึกษาของไทยที่มีความพร้อมน้อยมาก โดยเฉพาะบุคคลากรทางการศึกษาซึ่งค่อนข้างที่จะทุ่มเทกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็กแบบไม่เต็มที่ ทำให้สิ่งที่เด็กได้รับคือความรู้ในตำราเท่านั้น เพราะฉะนั้นปรากฏการณ์แบบกลุ่ม “คุณ เออ ฉันท” จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ขบถต่อสภาพที่เป็นอยู่จริงของโรงเรียน แต่พยายามแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ เพื่อปลดปล่อยจิตวิญญาณการเรียนรู้ ซึ่งถูกจำกัดให้คับแคบมานาน

เพราะฉะนั้นปรากฏการณ์แบบนี้อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อกับระบบการศึกษาไทยหากยังไม่ได้รับการปรับปรุง สิ่งที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ เมื่อเยาวชนเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อแสวงหาการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ควรที่จะได้รับการส่งเสริมจากครูในโรงเรียน ไม่ใช่เป็นการกีดกันสิ่งที่นักเรียนกำลังทำ ทั้งนี้เพราะว่าสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นก็คือ การเรียนรู้ของเยาวชนจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับกระบวนการเรียนรู้ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

มุมมองต่อการศึกษาในทัศนะ “คุณ เธอ จัน”

ในกลไกของการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้นั้น มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาที่ประสาทรับรู้ ทำงานประสานกับจิตใจ

ดังนั้น การศึกษาจึงต้องเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน เน้นที่เด็กเป็นผู้สร้างความหมายให้กับการเรียนรู้ของเขาเอง เพราะฉะนั้น ศูนย์กลางของการเรียนรู้จึงอยู่ที่ผู้เรียนมิใช่ผู้สอนหรือครู การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก็คือการที่เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม คือการที่เด็กเอาจิตใจร่วม ทำให้ตัวเขาเองเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ยากจะรู้

เพราะฉะนั้น บทบาทและหน้าที่ของครูจึงต้องปรับเปลี่ยนไป ครูที่แท้จริงคือ กลยณมิตรของลูกศิษย์ คือผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และความปรารถนาดีต่อศิษย์ และเป็นที่พักของศิษย์ได้

สร้างการเรียนรู้อย่างหลากหลายและรอบด้าน

กลุ่ม “คุณ เธอ ฉันทัน” แม้ว่าจะเป็นกลุ่มกิจกรรมเล็กๆ แต่ว่ามุมมองของพวกเราที่มี การศึกษานั้นน่าประทับใจ เพราะพวกเขาผ่านการเรียนในระบบและการเรียนรู้ในห้องเรียนมาด้วย และมีความเห็นต่อการศึกษได้อย่างน่าฟัง

ประการแรก พวกเขาเห็นว่า สิ่งน่าจะเป็นปัญหาก็คือ **บุคลากรทางการศึกษา** พวกเขาเห็นว่าน่าจะมีการปรับปรุงบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและรักที่จะทำงานด้านการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ที่ไม่มีทางเลือกเข้ามาสู่ระบบการศึกษา

ประการต่อมาคือ กระบวนการเรียนการสอน ที่น่าจะเน้นการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น **ให้โอกาสเด็กในการสร้างการเรียนรู้ของตัวเอง**

น้องผึ้ง ซึ่งเพิ่งได้รับเลือกเป็นประธานนักเรียนของโรงเรียนบอกว่า “โรงเรียนน่าจะเป็นที่สร้างการเรียนรู้ของเด็กๆ ให้อยู่ๆ ให้เด็กหันมาสนใจกิจกรรมมากขึ้น” และการเรียนรู้ไม่ได้หยุดอยู่แค่ในห้องเรียนเท่านั้นแต่ยังเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าเรียนรู้อีกมากในโลกภายนอก

ลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้

1. ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้
2. มีทักษะและกระบวนการในการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา
3. มีความใฝ่รู้สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วย ตนเองและสามารถใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม
4. มีโอกาสและสามารถเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงอายุ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ยืดหยุ่นและมีคุณภาพตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด

“มีการศึกษา (Education) ไม่ได้แปลว่า มีความรู้ (Knowledge)”

“กระดาษหนึ่งแผ่น..ไม่ได้ทำให้คนฉลาดขึ้น”

“การเรียนรู้..ไม่ได้มีอยู่แต่ในห้องเรียน”

การเรียนในห้องเรียนไม่ใช่ทั้งหมดของความรู้แต่ความรู้อยู่ที่การได้เรียนรู้และปฏิบัติพร้อมกันไป จึงจะได้สัมผัสกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย และต้องเรียนรู้ที่จะแก้ไขด้วย ทำให้เวลาดังกล่าวทำงานได้สัมผัสกับของจริง วิชาในตำราจึงไม่ใช่เรื่องสำคัญมากนัก เพราะถ้ามีใจใฝ่เรียนรู้ วิธีการค้นคว้าก็จะมีหลากหลายมากมาย

หากพึ่งความเห็นจากกลุ่ม “คุณ เธอ ฉันทัน” ก็พบว่าพวกเขาเริ่มทำกิจกรรมกันมาภายใต้ข้อจำกัดอย่างยิ่ง ทั้งที่โรงเรียนไม่สนับสนุนมากนัก แต่เมื่อหัวใจโอบยิบกันที่จะเรียนรู้ ทุกอย่างไม่อาจเป็นอุปสรรคแก่พวกเขา

สังคมไทยในอนาคตจะเป็นสังคมฐานความรู้ ที่การเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์ เพื่อให้คนไทยทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หลักการสร้างชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้

1. การศึกษาและการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคม
3. ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก
4. การบูรณาการ การเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพอย่างผสมกลมกลืน

สื่บทอด “คุณ เธอ ฉันทัน” จากหุ่นพีส์รุ่นน้อง

องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการจัดการความรู้ คือ “การถ่ายทอดความรู้” ความรู้จะไม่มีประโยชน์อันใดเลย ถ้าความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรหรือบุคคลนั้นไม่ได้รับการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น

การถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ไปยังบุคคลอื่นหรือส่วนอื่นๆ ของกลุ่ม/องค์กร ทำได้โดยการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ สาระ เรื่องราวต่างๆ

วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิภาพที่สุดและง่ายที่สุด คือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เพราะการแลกเปลี่ยนความรู้ จะช่วยให้ความรู้ใหม่มาปะทะสังสรรค์ความรู้เก่า เกิดเป็นแนวความคิดใหม่ อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและกลุ่ม/องค์กรต่อไป

บ้านหลังน้อยจะได้รับการสืบทอดจากรุ่นน้อง

แกนนำหลายคนกำลังจะจากโรงเรียนนี้ไปเพราะจะจบการศึกษาแล้ว เมื่อถามว่าแล้วจะมีใครมาสืบทอดกลุ่มที่น้องสร้างขึ้นและบ้านหลังน้อยของยู้อยู่ที่เป็นแหล่งสุมหัวของกลุ่ม หลายคนยืนยันตรงกันว่า กลุ่มนี้จะไม่หายไปจะมีรุ่นน้องมาสืบทอดสิ่งที่พวกเขาได้ทำไว้ ปอนสมาชิกของกลุ่มอีกคนหนึ่งยืนยันว่า “พวกเราได้สร้างรุ่นน้องเอาไว้แล้ว แม้ว่าจะมีไม่มากแต่ก็น่าจะสืบทอดกลุ่มที่พวกเราสร้างไว้ได้ ส่วนสถานที่สุมหัวพวกเขาคงหากันเองได้ บ้านหลังน้อยก็จะเกิดขึ้นอีก” เพราะพวกเขาได้สร้างรุ่นน้อง ซึ่งเห็นเสน่ห์ของการทำกิจกรรมเช่นกัน อย่างน้อยยังมีน้องผึ่งซึ่งยังไม่จบการศึกษาและยังเป็นประธานนักเรียนด้วย น่าจะทำให้กลุ่มนี้เติบโตและพัฒนาต่อไปได้

การที่เราได้รับการดูแลจากคนรุ่นต่อไปเช่นเดียวกับที่เราดูแลคนรุ่นก่อนหน้าเรา คนรุ่นใหม่ในสังคมก็จะเป็นลูกหลานเราทุกคนและเขาก็จะเรียนรู้การอยู่ร่วมกันให้เกียรติกัน เนื่องจากต้องร่วมมือกันทำงานสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อสังคม

“การต่อยอดจากสิ่งที่ดี ย่อมได้สิ่งที่ดีกว่า”

ลักษณะของวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่ม/องค์กร

ประกอบด้วย

1. สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้โดยการสอน และการแบ่งปันความรู้
2. มีการใช้เรื่องเล่า เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้
3. มีการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา
4. บุคคลในกลุ่ม/องค์กรมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เปิดใจในการเรียนรู้
5. ให้มีการทำงานร่วมกัน หรือมีการทำงานข้ามสายงาน เพื่อให้เกิดการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้กัน
6. เมื่อได้ทำงานแล้วก็จัดบันทึกและรวบรวมข้อมูลไว้
7. มีระบบพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนเข้ามาใหม่ หรือมีการทำเรื่องใดใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ มีความรู้ได้ง่ายกว่าการเรียนรู้เอง

ปิดท้ายจากผู้เขียน

เรื่องเล่าจากพระพรหมฯ

การเรียนรู้ที่ต้องลงมือ

เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2551 ที่ผ่านมา ผู้เขียนได้เข้าร่วมเวทีพัฒนาทักษะเยาวชนในระบบโรงเรียน “การเขียนเล่าเรื่อง” ที่โรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์ มีน้องๆ เข้าร่วมจาก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนเสาชิงช้าวิทยา และโรงเรียนพระพรหมพิทยานุสรณ์ กว่า 50 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กกิจกรรม อีกหนึ่งก็คือ กลุ่มเด็กที่ครูไม่ยุ่ง เพื่อนส่วนใหญ่ไม่เอา สังคมตามกระแสไม่ต้องการ (อันนี้น้องๆ เขาบอกผู้เขียนเองนะ ไม่ได้คิดเอง) เพราะมักจะทำหรือคิดอะไรแหวกๆ แตกออกจากกรอบที่คนอื่นให้เป็น และ/หรืออยากให้เป็น แต่เราว่าสังคมที่กำลังป่วยใช้ด้วยมือเน่าๆ ของผู้ใหญ่ น่าจะต้องมีเด็กอย่างนี้มากๆ นะ กลับมาต่อที่เวทีนักเล่าเรื่องน่าจะเป็น

หลังจากเราุ่นวายกับการจัดสถานที่ การโทรตามตัวกัน ก็ได้ฤกษ์ อาจารย์จิรวิทย์ คุณอำนวยใหญ่ (ใหญ่จริง ๆ) ก็จัดการแบ่งกลุ่มนักเรียนออก 5 กลุ่ม ให้อยู่คละ ๆ กันทั้งหญิงชาย ม. 4 5 6 ปน ๆ กัน มีคุณอำนวย คุณบันทึกประจำกลุ่ม

...เข้าที่...พร้อม...แล้วอาจารย์ก็กล่าวแนะนำโครงการ ที่มงาน พี่เลี้ยง เล่าถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจดบันทึก การเขียนเรื่องเล่า

ลุย...อ้อ ก่อนที่จะลุย อาจารย์เขาให้ห้อง ๆ ไปทำการบ้านมาก่อน คือ **เขียนเล่าเรื่องของตัวเอง** ครอบครัวยตัวเอง คิดอย่างไรกับครอบครัวของตัวเอง ก็เอา**เรื่องที่เขารูดีที่สุด**มาเขียนนั้นแหละ นะ ใครจะรู้เรื่องคนอื่นมากกว่าเรื่องตัวเอง แต่ก็ไม่แน่เนิ จากนั้นก็เอาเรื่องที่เขียนมา**เล่าสู่กันฟังในกลุ่ม** ห้อง ๆ ใช้วิธีเลือกเพื่อนมาอ่านเรื่องของตัวเองให้เพื่อนฟัง คือ ไม่เล่าเอง ยืมปากเพื่อนเล่าให้

เรา ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ก็เข้าไปร่วมฟังในวงด้วย ประมาณว่า อยากรู้เหลือเกิน ฟังแล้วก็คิดว่า **น้อง ๆ เขาก็รู้จักครอบครัวเขาดี (ในสังคม ก็มีเด็กประเภทหนึ่งที่ไม่รู้จักตัวเอง) คิดดีเห็นความยากลำบากของพ่อแม่ก็อยากช่วยแบ่งเบา มีความหวังที่ดีต่ออนาคต มีความไฝ่ฝัน** แม้บางคนไม่ได้เขียนมาแต่ก็พยายามมีส่วนร่วม ด้วยการเล่าแบบไม่มีสคริป เขาก็เล่าได้ มีข้อสังเกตว่า เรื่องที่น้อง ๆ เขียนยังไม่จัดลำดับความคิดอย่างดีพอ สะเปะสะปะนิดหน่อย ขาดการวิเคราะห์ สะท้อนมุม ๆ เดียว (คือมุมความเศร้าของครอบครัว) เราคิดอีกว่า **ถ้าห้อง ๆ ได้ฝึกฝนการบันทึก การเขียน ความช่างสังเกต การคิดอย่างเป็นกระบวนการ เป็นระบบ อ่านหนังสือให้มาก ๆ รุ่งแน่**

แต่ละกลุ่มก็เล่ากันไป ฟังกันไป คุณอำนวย คุณบันทึกก็ทำหน้าที่ไป พอดีก็หันไปเห็นกลุ่มหนึ่ง เอ๊ะ แปลกๆ ทำไมน้องผู้หญิงนั่งร้องไห้ ส่วนน้องผู้ชายนั่งซึม เป็นอะไรกัน ก็ไปสืบความ อยากรู้เรื่องเพื่อนอีกแล้ว เรื่องมันมีอยู่ว่า น้องสาว 5 คน (เขามีชื่อว่า 5 สาวเวทนา) เขามีประสบการณ์ชีวิตที่คล้ายๆ กัน **สภาพครอบครัวแตก จากการที่พ่อเสียชีวิต พ่อไม่มีครอบครัวใหม่ ความลำบากความทุกข์ที่ได้รับ ปัญหาครอบครัวแบบนี้เราว่ามันกัดกินชีวิตสดใสของใครหลายคน เป็นจุดหมองที่อยากจะลบเลื่อน** เราก็หวังให้กำลังใจน้องๆ ที่พบกับปัญหาแบบเดียวกันว่า ชีวิตยังต้องดำเนินต่อไป เอาสิ่งที่มีนบกรรพร่องมาเป็นแรงผลักดันให้ก้าวไปสู่สิ่งที่ดีกว่าให้ได้ **สู้ สู้**

หลังจากเล่าเรื่องครบกันทุกคนแล้ว **สมาชิกในกลุ่มก็ช่วยกันเลือกเรื่อง** ที่เห็นว่า **โดน คือ เขียนได้ดี เขียนได้ประทับใจมาเป็น best ของกลุ่มแล้วมาร่วมกันวิเคราะห์ จุดดี จุดด้อย เต็มเต็ม** เด็ดๆ ก็พยายามสรรหารูปแบบที่จะนำเสนอสิ่งที่ตัวเองช่วยกันวิเคราะห์ บางกลุ่มใช้ **mind mapping** บางกลุ่มวางประเด็น เออ เข้าท่า ก็คิดกันได้ ก็ทำกันได้ เห็นแล้วก็มาคิดต่อว่า **ใครหนอจะมาเสริมพลังให้เขาก้าวไกลไปอย่างมั่นคง**

เมื่อวิเคราะห์เสร็จ เขียนเสร็จ ก็ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ มีเรื่องได้ทั้งอีก เขาพูดได้ คือ ใครๆ ก็พูดได้นั้นแหละ แต่การออกมานำเสนอต่อ

หน้าคนจำนวนมาก โดยไม่สั้น ไม่ประหม่า นำเสนออย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ว่าจะทำได้ทุกคนเมื่อไหร่ อาจารย์จิริวิทย์เองก็ยังไม่ออกปากว่า ไม่คิดว่าเขาจะพูดได้

เมื่อนำเสนอหมดแล้วทุกกลุ่มที่เลี้ยงแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็น เพื่อเติมเต็ม ซึ่งเราพอจะรวบรวมได้ คือ

- ยังเขียนไม่ครบ ขาดรายละเอียด และบางคนก็ไม่เขียนมา
- อยากให้เขียนถึงเวลาที่เรามีความสุขที่สุดบ้าง
- เปิดมุมมองให้กว้างขึ้น อยากให้มองหลายๆ มุม (อ.จิริวิทย์ บอกว่าเป็นการปรับอารมณ์เพื่อปรับชีวิตให้มีความสุขขึ้น)
- อ่านแล้วยังแข็งๆ ไม่ได้อารมณ์เท่าที่ควร
- ควรมีการจัดเรียงเนื้อหาให้ดี
- ส่วนใหญ่เขียนได้ดี แต่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาที่ทำให้ต้องเร่งเขียน

เมื่อสะท้อนกันจบแล้ว ก็แยกย้าย หลายคนคงได้อะไรติดไม้ติดมือกลับไปบ้าน (เราเองก็ไม่หวังว่าน้องๆ จะมึนงานเขียนออกมาเยอะเยาะ แต่อยากให้นำน้องๆ ได้พัฒนาความคิดของตนเองต่อไปข้างหน้าเพื่อก่อการดี ให้ประเทศเข้มแข็งขึ้น)

การเขียนเรื่องสั้นเบื้องต้น เป็นการเขียนเล่าเรื่องแบบหนึ่ง ที่มีประมาณ ๑,๐๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ คำเป็นอย่างมาก

มีลักษณะ คือ -ต้องสมบูรณ์ในตัวเอง -อ่านจบแค่นั้นเวลาชั่วครู่ -ทุกคำในเรื่องต้องสำคัญ และส่งผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่อง -ประโยคเริ่มเรื่องเป็นสิ่งที่บอกถึงตลอดทั้งเรื่อง -จบเมื่อไคลแมกซ์ -ตัวละครมีเท่าที่จำเป็น

และมีองค์ประกอบ คือ -Plot พล็อตเรื่อง -Character ตัวละคร Setting ฉากสถานที่ -Dialogue บทพูด -Point of view มุมมอง -Theme แสดงแก่นเรื่องที่ต้องการจะเสนอ

บันทึกท้ายเล่ม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

